

ANALÝZA A HODNOCENÍ JAZYKOVÉ ÚROVNĚ VYBRANÝCH POŘADŮ ČESKÉ TELEVIZE ZA 1. POLOLETÍ 2017

Martin Havlík – Lucie Jílková – Kamila Mrázková – Helena Özörencik
(Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, v. v. i.)

Úvod

Jazyková analýza, kterou jsme zpracovali, je založena na postupech a kritériích popsaných v úvodu textu Analýza a hodnocení jazykové úrovně vybraných pořadů České televize za 1. pololetí 2006 (<http://img.ceskatelevize.cz/press/244.pdf>). Za primární považujeme požadavek kultivovanosti vyjadřování, kterou chápeme jako správnost a přiměřenost jazykového projevu s ohledem na situační a žánrové aspekty. Tentokrát jsme analyzovali pořady Otázky Václava Moravce, Události v regionech, Události v kultuře, Tajemství těla, Bankovkovi, French Open 2017, ME v krasobruslení 2017 Česko a Hopsasa.

Bankovkovi

Bankovkovi je dvanáctidílný seriál vysílaný vždy jednou týdně v první polovině roku 2017 na programu České televize :D (Děčko). Cílem seriálu je zvýšit u dětských diváků tzv. finanční gramotnost, tedy zábavnou formou jim předat základní informace o hospodaření s penězi, představit jim běžné finanční produkty, vysvětlit jim základní termíny s touto problematikou související (hypotéka, spotřebitelský úvěr, společné vlastnictví aj.). Otázkou k diskusi je zařazení dílu o reklamě do takto zaměřeného seriálu. Jinými slovy, souvisí reklama s finanční gramotností?

Naše analýza se zaměří na jazykový projev šesti účinkujících (Petr Vančura, Jiří Panzner, Jiří Böhm, Tereza Dočkalová, Erika Stárková, Jiří Kohout), kteří prostřednictvím zábavných scének, stylizovaných běžných rozhovorů a v neposlední řadě (více méně monologickým) výkladem zmíněných jevů prezentují témata jednotlivých dílů. U výkladových pasáží je třeba ocenit jejich srozumitelnost, názornost a jednoznačnost. Tím, kdo tento výklad divákům zprostředkovává, je herec Petr Vančura. Lze jednoznačně konstatovat, že je zkušeným, kultivovaným mluvčím. Jeho výslovnost je pečlivá (nikoli však přehnaně), viz např. zřetelná dvě *ž* ve spojení *než že*, dvě *n* ve spojení *ani jeden nevíte*, umístění rázu (ráz značíme *ʔ*) ve spojení *platí i ʔEma*, bezchybné zacházení se samohláskovou

délkou v příbuzných slovech *hypotéka* a *hypoteční*. V rovině gramatické oceňujeme náležité užívání pasivního/trpného příčestí, např.: *Vklady jsou pojištěny*, v našich analýzách se totiž nezdá se setkáváme s tím, že mluvčí v těchto případech užívají přídavné jméno (*pojištěné*).

Celkově zábavného charakteru pořadu tvůrci dosahují již tím, že šestice účinkujících má stejná rodná jména jako postavy vyobrazené na českých bankovkách, tj. *Ema* (Destinová), *Božena* (Němcová), *František* (Palacký), *Karel* (IV.) atd. V některých případech je postava seriálu v jasném vztahu s osobností vyobrazenou na bankovce: např. *Ema* v podání herečky Edity Stárkové je povoláním operní zpěvačka, *Amos* (Jan Vančura) je tím, kdo ostatní poučuje; ovšem např. souvislost postavy *Karla* (Jiří Panzner), naivního prostáčka, s osobností panovníka *Karla IV.* hledáme jen těžko. V dialozích se dále pracuje se slovy podobně znějícími, ovšem majícími zcela jiné významy (tzv. paronymy): *paragraf/paragon*, *reklama/reklama*, *úvěr/ústřel*. Snaha o vtípnost je při užívání takových dvojic někdy poněkud násilná.

Výkladové pasáže svěřené Petru Vančurovi jsou pronášeny ve spisovné češtině, zatímco v dialozích slyšíme tvarosloví obecné češtiny, a to u všech účinkujících, namátkou: *na svym účtě, bejt, tajnej, spotřebitelskej úvěr, to je dojemný*, dále občas pozorujeme vynechávání slabiky: *výmečné* (výjimečné), *slušnálchymie* (slušná alchymie) nebo krácení samohlásek: *vim, musim, ztratim, končim*, zjednodušení skupiny souhlásek: *víčetrít* (víc šetřit), u více mluvčích jsme zachytili výslovnost slov *poučení, poučit* s dvojhláskou v první slabice, na místě by byla dvojslabičná výslovnost hlásek *pou*. Slovo *poučení* tedy bylo vysloveno jako tříslabičné (pou-če-ní), vhodná by byla výslovnost čtyřslabičná (po-u-če-ní), slovo *poučit* jako dvojslabičné (pou-čit), vhodná by byla výslovnost tříslabičná (po-u-čit). Právě uvedené drobné nedostatky však nikdy neztěžují porozumění. Naopak, pasáže pronášené v obecné češtině působí v dialozích napodobujících každodenní mluvu přirozeně, zatímco při výkladu termínů přirozeně působí užívání češtiny spisovné; práci s oběma varietami češtiny tak lze považovat za zdařilou.

Pasáž, kterou však považujeme za skutečně nesrozumitelnou, je jeden z veršů úvodní písničky, který se nám podařilo identifikovat až po několikerém poslechu. Po verši *Ema je slavná pěvkyně* následují slova *leč k mincím se stavím nečinně*, přičemž slova *leč k mincím* jsou podle našeho názoru vyslovena (zazpívána) nedbale; k neporozumění přispívá i neobvyklost slova *leč*. Lze vůbec předpokládat, že je některý z dětských diváků bude znát? V téže písničce po verši *Božena nemá korun dost* následuje verš *tak stavím k nim pilnou práci most*, v němž za slovem *nim* následuje krátká středová samohláska [ə]. Slovo *nim* je tedy ve

výsledku vysloveno jako dvojslabičné [nimə]. Při poměrně rychlém tempu písničky a užití dost neobvyklého přirovnání (vydělávání peněz je přirovnáváno ke stavbě mostu) může tato zdánlivá drobnost rovněž působit posluchačům potíže s porozuměním.

Zmiňme jeden gramatický nedostatek, a to nenáležité užití zájmena *svůj*: *Ideální je, když se pro vás zaznamenávání svých výdajů a příjmů zautomatizuje*. Ačkoli v našich analýzách v souvislosti s užíváním zájmena *svůj* častěji konstatujeme, že mluvčí na toto přivlastňovací zájmeno zapomínají (užití zájmena *svůj* je vhodné třeba v případě vět typu *vyberte si svůj oblíbený pořad*, ale třeba v reklamních textech v těchto případech někdy naopak vidáme/slycháme: *vyberte si váš oblíbený pořad*), v tomto případě je tomu jinak. Na místo zájmena *svůj* je zde náležité užít zájmeno *vašich*: *Ideální je, když se pro vás zaznamenávání vašich výdajů a příjmů zautomatizuje*. Jiným řešením by bylo např. toto přeformulování: *Ideální je, když si zaznamenávání svých výdajů a příjmů zautomatizujete*. Zájmeno *svůj* se totiž užívá tehdy, je-li podmětem ten, komu se (daná věc/jev) přivlastňuje, což u původního souvětí neplatí.

Závěrem lze konstatovat, že jazykový projev účinkujících v pořadu *Bankovkovi* je přiměřený žánru pořadu, tedy pořadu, který zábavnou formu předává dětskému divákovi poučení.

French Open 2017

Zápasy tenisového French Open, tedy jednoho ze čtyř turnajů Grand Slamu, přenášela Česká televize od 29. května až do závěrečného dne turnaje, 11. června, a to se zřejmým zaměřením na zápasy českých hráčů a hráček. Komentováním většiny zápasů byl pověřen zkušený komentátor Marek Svačina, zápasy vysílané prvního června komentoval David Kozohorský. Jazykový projev obou komentátorů je na velmi dobré úrovni. Pečlivě a zřetelně vyslovují a od ortoepické výslovnosti se odchyľují opravdu jen výjimečně (např. *štrnáct*). Stejně tak jim nečiní problémy používat spisovné tvarosloví. Z hlediska výslovnosti a schopnosti užívat spisovné tvarosloví bychom tedy mohli jejich projev označit takřka za bezchybný. V následujících odstavcích se zaměříme na problematičtější jevy. Půjde zejména o frázování a další prozodické jevy, výběr lexika a přesnost komentářů.

Komentování tenisových zápasů je v porovnání s komentováním ostatních sportovních utkání specifické v tom, že tradičně se komentátor, stejně jako diváci v hledišti, komentování v průběhu vlastní hry zdržuje (Toto je společné s komentováním krasobruslení, kterému se v této analýze rovněž věnujeme). Komentátor tedy nejvíce mluví a) před zápasem, kdy diváky

seznamuje s aktéry zápasu, uvádí informace o jejich postupu turnajem, aktuálním postavení v tenisových žebříčkách apod., b) po zápase, kdy hodnotí celé utkání, a c) v pasážích, kdy neprobíhá vlastní hra a tenisté mají krátkou přestávku, v těch většinou hodnotí a popisuje, co diváci právě viděli.

Celkově tento způsob komentování vede k přerušovanému toku řeči, na rozdíl od komentování např. hokeje a fotbalu, v němž je nekomentovaných pasáží velmi málo. Tuto přetržitost svých promluv Marek Svačina ještě zvyšuje přerývaností svého projevu, v němž se objevují dlouhé pauzy, např. *loni se potkali pouze jednou (.) v Monte Karlu (2.3) v Monackém knížectví na antuce zvítězil Nadal (čísla v závorce označují délku pauzy, tj. pauzu trvající dvě celé tři desetiny sekundy; tečka v kulaté závorce označuje pauzu kratší dvou desetin sekundy); asi tohó (1.9) moc lepšího už dnes neuvidíme (1.4) než byl tento bod; byl to pan nepřemožitelný neporazitelný (.) letos v Paříži. (0.5) Nikdo na něj nevyzrál nikdo se mu (0.4) nedostal blíž (4.4) než na osm gemů. (0.8) A to byl Robin Haase z Holandska (1.0) ve druhém kole. (8.1) Zase já (.) posunuta hranice jednoho z rekordů (1.5) Nadal převezme po desáté (.) pohár mušketýrů pro vítěze French Open.*

V posledním uvedeném příkladu chceme nejprve upozornit na výslovnost jména holandského tenisty Robina Haase. Výslovnost vycházející z výslovnosti v původním výslovnost by totiž měla být [háze] a nikoli [háse]. Komentátorova výslovnost vycházela z pravopisné podoby jména. Především však upozorňujeme na dlouhé pauzy, zejména na pauzu trvající čtyři celé a čtyři desetiny sekundy, která se vyskytla uprostřed věty, resp. v okamžiku, kdy bylo zřejmé, že rozvíjená věta není ještě ukončena. Pravděpodobným důvodem této prodlevy bylo to, že komentátor hledal náležitý číselný údaj (*osm*). Takto dlouhé pauzy uprostřed věty jsou velmi neobvyklé a i jinak je frázování projevu komentátora netypické. Zřejmě ale odpovídá rytmu tenisových zápasů s jejich výměnami a pauzami mezi nimi. Také David Kozohorský, který má zkušenosti zejména s fotbalovými zápasy, při komentování tenisu podlehl přerývanému rytmu tenisových utkání: *dva nula (5.0) Ruska jde do minitrháku. Dívám se, že Vondroušová hrála svůj poslední tiebreak ve finále turnaje (1.2) v Trnavě (1.4) jednadvacátého května tam (1.6) byla úspěšná proti Paraguayce Cepede Roygové (3.0) před tím naopak v Praze (1.2) v druhém (0.4) v prvním kolé (15.9) Nula tři. (0.6) Dokončím tu větu, před tím v Praze (1.1) v první kole...*

Přejdeme k výběru slov, jež opakovaně shledáváme nejproblematičtější částí projevů sportovních komentátorů. Ti musejí být při komentování pohotoví, což zřejmě vede k tomu, že bez velkého přemýšlení opakovaně volí slova, která užívají velmi často, či slova, jejichž

význam je tak nezřetelný, že se vlastně hodí pro popis téměř čehokoli. Příkladem takového slova, které se rozšířilo mezi sportovními komentátory, je přídavné jméno *zajímavý*. Zajímavé může být opravdu kdeco, takže řekne-li komentátor, např. že to byla zajímavá přihrávka, šance, neřekne nám o popisované skutečnosti vlastně nic. Uvedme jeden konkrétní příklad z komentování Marka Svačiny: *Byl tó (.) ne stoprocentní, ale řekl bych devadesáti procentní výkon. A ten když dnes zopakuje, tak to může být zajímavé.*

Co to znamená? Komentátor chtěl říci vlastně toto: Pokud Karolína Plíšková bude hrát stejně dobře jako v předchozím zápase, mohla by porazit svou soupeřku i v dnešním zápase a postoupit do finále. To je vsutku zajímavé: pokud tenistka bude hrát dobře, může vyhrát. Velmi zajímavé by ovšem mohlo být i to, kdyby Karolína Plíšková v komentovaném zápase podala desetiprocentní výkon. A ještě zajímavější, pokud by v takovém případě její soupeřka podala výkon pětiprocentní, takže Plíšková by postoupila do finále i po desetiprocentním výkonu. Tímto jemným ironizováním citovaného výroku nechceme zesměšňovat komentátora, jen chceme ukázat, že citovaný výrok nemá jednoznačný význam, a je tedy srozumitelný jen divákům obeznámeným se současnou sportovní hantýrkou, v níž zájmeno „zajímavý“ nabývá významu „slibný“.

Marek Svačina tenisu jistě rozumí, jeho výroky ovšem občas jen reduplikují to, co diváci právě viděli, případně vyjadřuje zjevné skutečnosti: *Zvuk ste slyšeli a (1.0) je to trochu smůla, když praskne struna přímo při úderu. (0.8) To se stalo ted' Plíškové. (1.4) Naštěstí (0.6) hned v prvním fiftýnu třetího setu. Lepší než kdyby se to stalo někdy na brejkbol nebo gembol za stavu čtyři čtyři.*

Jindy jeho výroky jen emotivně hodnotí předvedenou hru, čímž zřejmě zvyšuje atraktivitu sledovaného zápasu: *Nádhera (.) tak to byla výměna dne, které musí zatleskat i Wawrinka.* (Tleskajícího Wawrinku viděli diváci v záběru kamery.) *Už ten bekhend Stana Wawrinky byl skvostný. Přes celý kurt. Ale pak to, co trefil Nadal.*

Nadšení z předvedené hry vyjádřil komentátor nejen výběrem slov, ale i důrazy, zvýšeným hlasem a dalšími prozodickými prostředky. Emoce a nadšení k sportu jistě patří. Otázkou ale je, co je vlastně úkolem sportovního komentátora. Má působit spíše jako reklamní vyvolávač na trhu, nebo má být hlasem zasvěceného odborníka, který divákům popisuje i to, co jim může při sledování sportovního utkání uniknout?

A konečně poslední připomínka se týká metafor a právě přílišného důrazu na emotivní stránku projevu. Zvláště při opakovaném používání týchž metafor mohou mít komentátoři pocit, že daný obraz již plně neevokuje, co chtějí říci, a proto se snaží emotivnost metafor

zesílit užitím příslovce *doslova*. Tímto příslovcem se však naopak rys metaforičnosti ztrácí, slovem *doslova* se vracíme k původnímu (nepřenesenému) významu. Uveďme jeden příklad za všechny, a to příklad zřejmě z nejextrémnějších, nadužívanou metaforu boje: *a Srba doslova rozstřílel*. Komentátor by měl mít neustále na paměti, že komentuje sportovní utkání a že nepopisuje válečný konflikt či nějaký teroristický útok. Obáváme se, že komentátor si ani plně neuvědomil, co v jeho výroku znamenají slova *doslova rozstřílel*. Ano, daný výrok je vytržen ze svého kontextu, z něžž bylo televizním divákům asi zřejmé, oč jde, takže se nezděsili, že Novak Djoković zemřel násilnou smrtí. Považujeme přesto za nevhodné, když výroky komentátorů znamenají něco jiného, než co chtěli vyjádřit.

Na závěr konstatujeme, že probrané příklady jsou zachycenými jednotlivostmi a že celkový projev hodnocených komentátorů byl velmi dobrý, zejména po formální stránce. Co se týče věcné stránky, zdá se nám komentátorův projev být až příliš zaměřen na emotivní hodnocení zápasu. Záleží ovšem na tom, jaký typ komentování upřednostňuje sportovní redakce, zda věcný a popisně přesný, či spíše emotivní, kterým jsou diváci připoutáni ke sledovanému zápasu.

Hopsasa

Hopsasa je nový pořad televizního kanálu České televize :D (Děčko), jehož cílem je především přimět malé děti, aby si společně s protagonisty zacvičily. Účinkující jsou v tomto pořadu celkem čtyři. Dětská moderátorka Nela Wagnerová a Jindra Štambera cviky předvádějí společně s Robertem Milíčem, ten vystupuje coby panáček Hops, velmi krátké dialogy s dětmi dále vede Kamila Valušková v roli školní uklízečky. (Cvičení probíhá často přímo ve škole či v její blízkosti, např. děti si zacvičí během přestávky ve škole, po školním koncertě atd.).

K jazykové analýze mluvených textů tento pořad příliš mnoho prostoru neposkytuje, neboť Nela Wagnerová a Robert Milíč jsou neslyšící – veškerá slova pronášena Jindrou Štamberou některý z nich tlumočí do znakového jazyka, naopak Jindra Štambera přenáší jejich znakování do mluvené češtiny. V tomto ohledu je pořad jedinečný, pozornější diváci se mohou leccemu ze znakového jazyka přiučit, některé znaky jsou navíc vyloženy a prakticky předvedeny i na internetových stránkách pořadu.

Naše analýza se tedy zaměří pouze na jazykový projev dětského moderátora Jindry Štambery (Kamila Valušková obecně v pořadu mluví velmi málo). Texty tohoto mluvčího, které zaznívají během cvičení, jsou velmi pravděpodobně čteny. Jsou pronášeny spisovnou

češtinou, někdy slyšíme snahu o příliš pečlivou výslovnost hlásky *j* ve tvarech pomocného slovesa *být*: *to jsem rád, to jsem zvědavý, co jsme zač* aj. Ve slovech *jsem* a *jsme* v těchto případech pravidelně zaznívá krátká středová samohláska [ə] za souhláskou [j], takže slova jsou vyslovena téměř jako dvojslabičná: [jəsem], [jəsmɛ]. V dialozích s Nelou, tedy v textech nečtených, občas zaznamenáváme chybějící hlásky: *estli* (jestli), *eště* (ještě), *máme odhali čarodějnicí* (odhalit čarodějnicí), *vyda tón* (vydat tón). Tyto jevy, skutečně nijak časté, však nepovažujeme za problematické, na straně posluchače nepůsobí nepochopení. Dětský moderátor navíc pravděpodobně dosud nemůže mít nějakou dlouhodobější zkušenost s mluvením na veřejnosti.

Sledujeme-li pořad pravidelně, uvědomíme si, že dětský moderátor nápadně často užívá obrat *dát/dávat něco*, ve smyslu *zvládat něco*: *Dáváte to?*; *Nela to dává*; *Dáme to?*; *Dáte to také?* apod. Obrat v některých dílech zazní hned několikrát, což je při celkově velmi omezeném množství textu, který na jeden díl připadá, příliš. Jeho užívání působí místy stereotypně, snad by bylo možné jej v některých případech nahradit nějakými výrazy synonymními, např. *Zvládáte to?*; *Dokážete to?* aj.

Poznámku ještě můžeme věnovat krátkým básničkám, které se během cvičení objevují v malém rámečku, stylizovaném displeji tabletu či mobilního telefonu a které mají divákům pomoci si cviky zapamatovat, např. *Zvládneš jednu holubici? Už máš kolo na udici; Pevně chytí říditka, nedívej se na lýtka* apod. V těchto básničkách jsme v jednom případě zachytili užití krátkého spojovníku tam, kde je na místě dlouhá pomlčka (uvědomujeme si, že na displejích mobilních telefonů toto rozlišení zhusta možné není): *Prohlédni ji zpovzdálí, zdá se ti - či nezdá-li*. Náležité užití pomlčky a spojovníku by bylo následující: *Prohlédni ji zpovzdálí, zdá se ti – či nezdá-li*.

Závěrem je třeba zopakovat, že pořad Hopsasa neposkytuje příliš mnoho materiálu k jazykové analýze. Přesto lze konstatovat, že dětský moderátor Jindra Štembera je pro tento pořad dobrou volbou.

ME v krasobruslení 2017 Česko

Ve dnech od 25. do 29. ledna hostila Ostrava Mistrovství Evropy v krasobruslení. Tuto událost v přímých přenosech zprostředkovala Česká televize. Z komentátorského stanoviště komentoval všechna sportovní klání Miroslav Langer spolu s jednou z pozvaných odbornic, jimiž byly Olga Žáková a Kateřina Kamberská. Tyto odbornice seděly buď vedle M. Langer

na komentátorském stanovišti na stadiónu, nebo po boku velmi zkušeného Petra Vichnara v televizním studiu.

Podobně jako u komentování tenisových zápasů, které zde rovněž hodnotíme (viz výše), i u krasobruslení se komentátoři zdržují v průběhu vlastní jízdy dlouhých proslovů. Jeden rozdíl je tu ale patrný: komentátoři pro diváky již během jízdy označují jednotlivé skoky a případně i jejich provedení. V zásadě se tedy opět jedná o reduplikaci obrazu, o níž jsme psali v souvislosti s komentováním tenisových zápasů: diváci přece také jednotlivé skoky vidí. Z potřeby slovy označit každý skok je patrné, jak komentátoři vnímají svou práci a v čem podle nich spočívá. Předpokládá se totiž, že většina diváků z různých důvodů nerozezná jednotlivé skoky. Těch důvodů je několik, rozhodující jsou zřejmě tři následující: 1. krasobruslení není tak populární jako např. tenis; 2. skoky jsou natolik složité a natolik rychle provedené, že není snadné je rozeznat; 3. krasobruslení je sportem bodovaným rozhodčími, pokud tedy divák nerozezná jednotlivé skoky a způsob jejich provedení, nebude rozumět ani bodování rozhodčích. Každopádně komentátoři krasobruslení ke komentování tohoto sportu přistupují poněkud jinak než komentátoři tenisových zápasů: jejich základním úkolem je odborně popsat, co se na ledě děje, a až druhotným úkolem je dodávat závodům emotivním komentářem tzv. atmosféru.

Není tedy překvapením, že krasobruslařské závody spolukomentují odbornice; ovšem i Petr Vichnar a Miroslav Langer krasobruslení evidentně rozumějí. Vědí, co se odehrává na ledě, a dokáží toto dění divákům popsat a popsáním přiblížit. Jejich komentáře jsou proto velmi cennou pomocí divákům sledujícím tento sport. Přitom můžeme konstatovat, že všichni užívají výhradně spisovné češtiny, dobře a pečlivě vyslovují (např. *zmíním, nejsilnější čtveřice*) a bez obtíží dokáží formulovat své komentáře v smysluplných větách. Spíše jen výjimečně se v jejich projevu objeví nedotažená výslovnost (*z itali místo z itálie ((Itálie))*) či výpověď, která nemá podobu syntakticky provázané věty (*potom nevíte nikdy, zranění, nemoc*).

V projevu obou spolukomentátorek se občas objevují stylově nižší výrazy, jež bychom mohli charakterizovat jako součást sportovního slangu, případně se jedná o výrazy emocionálně zabarvené.: *zkusíme s nimi sportovku; ale pořád je to ten stejný levl; si tam tápla, jak my říkáme; na něm visí zvedačky; to je to gró; šups* aj. Bohužel tato tendence k užívání sportovního slangu zřejmě vedla v ojedinělých případech i k pokleslejším tvaroslovným, resp. výslovnostním podobám: *v tréninkách* či dokonce *v tréningách*.

Ale toto jsou jen drobné nedostatky na kráse projevů komentátorů.

Otázky Václava Moravce

Diskusní pořad Václava Moravce jsme analyzovali již dvakrát (viz naši Analýzu a hodnocení jazykové úrovně vybraných pořadů České televize za 1. pololetí 2006 a za 2. pololetí 2011), tentokrát se k němu vracíme po šesti letech.

Jako bylo již vícekrát konstatováno, Václav Moravec (dále VM) je zkušený mluvčí, jeho spisovný projev působí přirozeně, nečiní mu potíže dodržovat tvaroslovnou i výslovnostní normu spisovné češtiny. Obvykle dobře, tj. srozumitelně, artikuluje a svůj projev rytmizuje, na rozdíl od mnohých svých kolegů, tak, že zdůrazňuje opravdu slova, která zdůraznit chce, což bohužel není v promluvách profesionálních mluvčích stále samozřejmé. Dvouhodinový diskusní pořad klade ovšem na moderátora po všech stránkách vysoké požadavky, zvláště v nepřipravených okamžitých reakcích na řeč hosta se proto i VM občas dopouští zjednodušené nespisovné výslovnosti, např. redukce kvality samohlásek (*zatím* místo „zatím“) nebo redukce souhlásek (*dyž* místo „když“, *eště* místo „ještě“, *paťže* místo „protože“), zaznamenali jsme i odchylky od spisovného tvarosloví (*méně vstřícněji* místo „méně vstřícně“, *data, které se týkají* místo „data, která se týkají“).

Moderátor diskusního pořadu se musí vypořádat mj. s tlakem času: co nejstručněji a přitom věcně správně formulovat otázku či tlumočit protinázor, co nejdříve se dostat k jádru věci. U VM se tento tlak projevuje mj. poměrně vysokým mluvním tempem v rozhovoru s hosty – to je zde výrazně vyšší než v monologických pasážích uvozujících jednotlivé části pořadu. Většina výše citovaných odchylek od spisovné normy se objevila v pasážích vyslovených v rychlém tempu, totéž platí o syntaktických chybách, např. zanedbání dvojí různé vazby souřadných členů: *o setrvání či vystoupení v Evropské unii* (místo „o setrvání v Evropské unii nebo vystoupení z ní“) nebo atrakce: *po zavedení všech opatření* místo „po zavedení všech opatření“.

Kromě toho, že rychlé tempo vede k zanedbání artikulace i formulace, změny tempa společně s dalšími prostředky intonačního členění komplikují posluchači pochopení toho, co chtěl mluvčí říci (dvojtečka značí dloužení samohlásky): eh sou peníze na vědu STOUPNUTÍ HLASEM eh spotřeba STOUPNUTÍ HLASEM nebo: STOUPNUTÍ HLASEM eh dlouhodobá investice akademie PAUZA věd MÍRNÉ STOUPNUTÍ HLASEM se zatím s ministrem financí novým ministrem financí Ivanem Pilným neshodne MÍRNÉ STOUPNUTÍ HLASEM připomeňme si jeho slova KLESNUTÍ HLASEM. V úvodní otázce sou peníze na vědu spotřeba odděluje intonační předěl, stoupavá, tj. otázková intonace, již výrazy *na vědu* a *spotřeba*, posluchač ji tedy v daném okamžiku chápe jako otázku po existenci peněz na vědu,

nikoli po jejich povaze. Toto chápání si musí vzápětí opravit. Intonační předěl naopak chybí mezi výrazy *investice* a *akademie* (rozdíl v tempu sám o sobě intonační předěl nenahradí), naopak po výrazu *akademie* se objevuje krátká pauza, která ji odděluje od přívlastkového doplnění *věd*, a po něm opět následuje intonační předěl v podobě mírného stoupnutí hlasem. Vzniká falešná větná dvojice „investice akademie“ a podmětová část následující věty je intonačně oddělena od části přísudkové. K chybám intonačního členění patří také klesnutí hlasem, po němž následuje syntaktické pokračování intonačně již zakončeného celku, tj. vedlejší věta: *čas mají do konce září KLESNUTÍ HLASEM kdy vláda musí rozpočet schválit, a poslat do poslanecké sněmovny.*

VM formuluje otázky většinou poměrně srozumitelně, zaznamenali jsme však u něj jistý druh kliše, které je v mluvené publicistice obecně časté, totiž užívání výrazu *protože* způsobem, který neodpovídá jeho významu spojky vyjadřující příčinu: *Které STOUPNUTÍ HLASEM PAUZA elektronické databáze státu MÍRNÉ STOUPNUTÍ HLASEM jsou teď nejzranitelnější KLESNUTÍ HLASEM protože vy chcete omezit tu digitální totalitu MÍRNÉ STOUPNUTÍ HLASEM jak používáte tento expresivní průměr KLESNUTÍ HLASEM ale zároveň říkáte že je nutné lépe chránit MÍRNÉ STOUPNUTÍ HLASEM eh tu páteřní síť MÍRNÉ STOUPNUTÍ HLASEM digitální páteřní síť, této země.* Část výpovědi začínající výrazem *protože* neposkytuje žádné vysvětlení části výpovědi, která ji předchází, je vysvětlitelná jedině jako elipsa věty „ptám se, protože“. Takovéto užití *protože* je běžné v každodenních neformálních rozhovorech, v žánru televizní diskuse, jejíž náplní je argumentace, a tedy i otázka příčin a následků, je nevhodné. V následující ukázce vede tento způsob užití *protože* v kombinaci s nedokončenou bezprostředně předcházející výpovědí ke značné nesrozumitelnosti moderátorovy otázky: *Vá- vy si nemyslíte že pád Sobotkovy vlády STOUPNUTÍ HLASEM PAUZA patáže vy nedáváte mimořádnou schůzi: k rozpuštění poslanecké sněmovny, což by mohlo vést k předčasným volbám KLESNUTÍ HLASEM Vy chc- sbíráte podpisy MÍRNÉ STOUPNUTÍ HLASEM pokud se nemýlím MÍRNÉ STOUPNUTÍ HLASEM pro mimořádnou schůzi k vyslovení nedůvěry vládě premiéra Sobotky.*

Shrnuto: Václav Moravec si po jazykové stránce udržuje standardní úroveň, užívá spisovné tvarosloví, zřetelně artikuluje a dokáže zdůraznit opravdu slova, jež zdůraznit má, bylo by ale dobré, pokud by v pasážích, kdy diskutuje s hosty, zacházel se svým mluvním tempem tak, aby jeho dotazy a argumenty byly vždy jasné a okamžitě srozumitelné.

Tajemství těla

Tajemství těla je 70minutový pořad zaměřený na „zábavné objevování schopností lidského těla,“ který během sledovaného období vysílal program ČT 1 v sobotu ve 20 hodin. Odvysílána byla v tomto období 4 vydání pořadu, na kterých je založeno naše hodnocení, věnovat se v něm budeme celkové charakteristice jazykové stránky pořadu, úrovni projevu moderátorů a vybraným aspektům tematické výstavby.

Pro jazykovou stránku pořadu považujeme za určující fakt, že jeho dramaturgické pojetí je založeno na kombinaci rozmanitých situací, které zahrnují monology moderátorů, připravené rozhovory mezi moderátory, kladení soutěžních otázek hostům a oznamování správných odpovědí, konverzace s hosty, experimenty, demonstrace a další. Některé situace jsou připraveny předem, některé se odehrávají ve studiu před živým publikem, kromě moderátorů se jich účastní pozvaní hosté (čtyři známé osobnosti), a zejména v předtočených experimentech vystupují také figuranti vybraní náhodně, například na ulicích nebo v knihovnách. Z rozmanitosti situací vyplývá, že velmi různorodá je také celková jazyková stránka pořadu a že jednotlivé jazykové prostředky, které se v různých promluvách moderátorů vyskytují, náleží často do různých stylových rovin. Například v oblasti slovní zásoby se v těsné blízkosti mohou vyskytnout výrazy běžné v každodenním vyjadřování (*foťák na mobilu*) a odborné termíny (*fovea, zraková kůra*).

Moderátory pořadu byli Martin Dejdar (MD) a Petr Vacek (PV). O obou je možné konstatovat, že dokáží volit jazykové prostředky přiměřeně jednotlivým situacím, v některých situacích užívají prvky obecné češtiny, bez problémů zvládají promluvy v češtině spisovné. K užití obecné češtiny dodejme, že její výskyt je v určitých situacích opodstatněný (především emotivní nebo humorné promluvy), nejde však o útvar, s nímž se identifikují všichni mluvčí češtiny, a může proto (zejména pokud se ostatní útvary nevyskytují vůbec) vyvolávat také negativní reakce i některých diváků. Chyby, které jsme u moderátorů zaznamenali, se obvykle vyskytovaly na úrovni nespisovné výslovnosti hlásek a hláskových skupin v jinak spisovné promluvě (*jesi* místo *jestli*, *mysim* místo *myslím*) nebo ojedinělých jevů jako tzv. hyperkorektní tvar *dvěmi* (namísto *dvěma*). Za nenáležitě může být označeno také užití expresivních výrazů, které přes své rozšíření nesou pro některé skupiny mluvčích češtiny stále vulgární příznak (*blbě, kecáš, debilní*). Na druhé straně o nesporné profesionalitě moderátorů svědčí například způsob, jakým MD „opravil“ svou promluvu: *Vy se znáte po těch letech, co spolu spolupracujete, už hodně dlouho PAUZA a hodně dobře*. MD podle

všeho zaznamenal, že jeho promluva obsahuje pleonasmus (první příslovečné určení, *hodně dlouho*, bylo ve větě vlastně již vyjádřeno slovy *po těch letech*), a novým příslovečným určením jej odstranil či zmírnil, což svědčí o dobré orientaci v promluvě. PV zase pravidelně bez zaváhání pronáší „spatra“ řadu promluv, které obsahují množství termínů a složitých syntaktických vazeb. Vyzdvihnout bychom chtěli také úroveň zvukové stránky projevu obou moderátorů, zejména jejich schopnost příhodným kladením pauz, změnami tempa a důrazu členit projev v souladu s jeho členěním významovým.

Naopak ne zcela pozitivně hodnotíme tematickou výstavbu některých promluv a větších promluvových celků, respektive to, jak jsou tematické vztahy prezentovány divákům. Obecně je možné říci, že tematická osa pořadu se odvíjí od témat jednotlivých soutěžních otázek (otázky spolu většinou nesouvisejí), obvykle před položením otázky vede MD s respondenty na její téma uvolněný rozhovor, správná odpověď na otázku je potom předmětem výkladu, který pronáší PV. Tematicky přehledné a vhodně logicky uspořádané jsou obvykle výklady správných odpovědí, přestože kromě promluv obsahují i experimenty a demonstrace a týkají se jevů často velmi složitých. Naopak na značné problémy v oblasti tematických vztahů a logického uspořádání narážíme v rozhovorech, a zejména při snaze rozhovory, otázky a výklady vzájemně propojit.

Problematické je především to, že některé promluvy moderátorů implikují souvislosti tam, kde témata souvisí jen velmi volně, nebo dokonce vůbec. Například blok neformálních rozhovorů, který se týkal toho, jaké měli hosté dětství, ukončil moderátor promluvou, *Říká se, že když člověk nemá děti, nezná míru své trpělivosti a sílu svého hlasu, a o tom bude naše další téma*. Následovala otázka, která se však týkala sluchu a rezonance lebky (*Čím se slyšíme?*), a demonstrace, při níž pozvaní hosté ve studiu předváděli, jak obtížné je mluvit, slyší-li člověk svůj hlas opožděně. Ani otázka, ani demonstrace se tak netýkaly žádného z potenciálních témat naznačených v úvodní promluvě. Podobně po rozhovoru uvozeném otázkou, *Já vám položím úplně debilní otázku, máte rádi zubaře?*, následovala soutěžní otázka, *Co nedokážeme bez rtů?*, která se zubů nebo zubaře netýkala (následná demonstrace byla v tomto případě tematicky odpovídající). Narazili jsme dokonce na případ, kdy rozpor logických souvislostí a implikované tematické návaznosti byl zejména kvůli užití částice *pochopitelně* tak příkrý, že působil jako chyba střihu (respektive možná jí byl způsoben): Po rozhovoru, který se týkal toho, jak hosté vzpomínají na své učitele, následovala soutěžní otázka uvozená promluvou, *Jdeme na další otázku, ta pochopitelně souvisí s rodiči a dětmi*. Přestože zpětně je patrně možné myšlenkové pochody, které vedly k tomuto řazení

tematických celků, zrekonstruovat, nejde o samoúčelnou výtku, protože tematická stavba se zásadním způsobem podílí na smyslu jazykového projevu, a tedy i na jeho srozumitelnosti pro posluchače.

Naše hodnocení je tedy možné shrnout tak, že jazykový projev moderátorů pořadu je až na drobné výtky na velmi dobré úrovni, větší pozornost je ale třeba věnovat tematické výstavbě některých promluvových celků.

Události v kultuře

Zpravodajský pořad Události v kultuře analyzujeme již potřetí (viz naši Analýzu a hodnocení pořadů v 2. pololetí 2013 a v 2. pololetí 2014); z moderátorů, jejichž projev jsme již dříve hodnotili, uváděli pořad ve sledovaném období Jiří Svoboda (JS) a Kateřina Bílková (KB), novými moderátorkami se staly Zuzana Neuvirtová (ZN) a Karolína Kočí (KK). V reportážních vstupech hovořili další pracovníci zpravodajství České televize.

Všechny tři uvedené moderátorky srozumitelně artikulují a zpravidla i dodržují výslovnostní normu spisovné češtiny, totéž bohužel tak úplně neplatí o JS. Přestože se tento moderátor o správnou artikulaci viditelně snaží (a od našich posledních hodnocení se mírně zlepšil), stále se u něj objevuje nezřetelná, přibližná výslovnost, kdy lze konkrétnímu slovu rozumět jen na základě delšího kontextu: *kytaistou* místo „kytaristou“, *karlováckém* místo „karlovarském“, *po událostech Manchesteru* místo „po událostech v Manchesteru“. U JS se také častěji než u ostatních moderátorů objevuje zjednodušená výslovnost typická pro neformální nespisovnou komunikaci: *dyž* místo „když“, *mysim* místo „myslím“, *pomůžou* místo „pomůžou“ nebo „pomohou“. Jak u moderátorů pořadu, tak v reportážních vstupech se občas objevuje nespisovnou výslovnost *konzert* místo „koncert“.

Větší problémy než artikulace hlásek působí moderátorům i novinářům vystupujícím v jednotlivých reportážních vstupech náležité intonační členění, odpovídající syntaktickému členění a smyslu výpovědi. K nesouladu mezi členěním intonačním na jedné straně a syntaktickým a významovým na straně druhé dochází např. tehdy, když mluvčí klesne hlasem a naznačí tak ukončení významového celku, ale pak pokračuje např. vztažnou vedlejší větou: *Ztvárnil roli otce KLESNUTÍ HLASEM který chce pro své děti to nejlepší; v nově otevřeném prostoru STOUPNUTÍ HLASEM bývalé tramvajové zastávky ze čtyřicátých let KLESNUTÍ HLASEM která zela několik desetiletí prázdnou. Nenáležítě odděleny intonací mohou být i jiné části výpovědní celku, v následujícím případě mluvčí nenáležítě klesne hlasem na dvou místech: *Zázitek, který může někoho až zaskočit KLESNUTÍ HLASEM**

vzniká díky stěně postavené KLESNUTÍ HLASEM uprostřed místnosti. V prvním místě měla mluvčí hlasem mírně stoupnout a signalizovat tak pokračování výpovědi, na druhém místě žádný intonační předěl být neměl. Jindy naopak, především vlivem rychlého tempa, chybí intonační předěl tam, kde by měl být: *Zkáza mosulských historických památek v mosulském starém městě natáčel náš zpravodaj* (JS). Absence intonačního předělu za slovem *památek* může způsobit, že posluchač považuje místní určení *v mosulském starém městě* za součást nevětné (neslovesné) výpovědi: *Zkáza mosulských historických památek v mosulském starém městě*, nikoliv za začátek věty *v mosulském starém městě natáčel náš zpravodaj*.

K nesouladu mezi intonací a smyslem výpovědi dochází při přehnaném dynamickém zdůraznění výrazů, které pro sdělení samo nejsou důležité, nenesou novou informaci; typickým příkladem je zdůraznění rodného jména (podtržením značíme dynamické zdůraznění): *pro Jiřího Bělohlávka*. Pokud zdůrazněnému jménu či plnovýznamovému výrazu předchází předložka, je navíc často výsledkem nespisovná výslovnost předložkového spojení, tj. přesun slovního přízvuku z předložky na následující slovo (viz i spojení *ze sedmi a před malou* v citátu níže). Tento jev – smyslem výpovědi neodůvodněné dynamické zdůraznění slov – se objevuje u všech čtyř moderátorů pořadu, nejčastěji u JS, o něco méně často u KB, nejméně u ZN. Zvláště, ale nejen u JS, nabývá toto zdůrazňování podoby až jakéhosi skandování (dvojtečka znamená prodloužení samohlásky, tečka v závorce pauzu, přerušované podtržení označuje pomalé tempo): *Čeští experti pomůžou: s restaurováním některých poškozených památek, (.) a Praha do Sýrie k tomu dodá i speciální vybavení.*(JS); *Obnova barokního areálu v Kuksu získala jednu ze sedmi prestižních cen Evropské unie pro kulturní dědictví. Ocenění Europa Nostra je spojeno s odměnou deset tisíc eur. Ve Finsku skončil ceremoniál před malou chvílí. Bezprostřední reakce přímo z místa nám zatelefonovala ředitelka národního památkového ústavu Naděžda Goričková* (JS); *na výstavišti v pražských Holešovicích zahrál (.) jak svoje novější, tak starší hity.* (KB). Posluchač se může ptát, jaké jiné památky než *poškozené* se restaurují, proč je náhle zdůrazněno příslovečné určení *do Sýrie*, když jde o věc z kontextu dávno známou, zda v Kuksu stojí ještě nějaký jiný historický areál než *barokní*, zda existuje ocenění dejme tomu *Europa Eorum*, co je zvláštního na tom, že paní ředitelka svoji reakci *zatelefonovala*, a konečně, co senzačního je na pražské čtvrti, v níž se odehrál koncert zpěváka Stinga, že je třeba její jméno důrazně slabikovat. Časté dynamické zdůraznění je patrně užíváno s cílem získat pozornost vnímatele, jeho skutečný účinek je ale právě opačný: skandování působí monotónně a pozornost vnímatele je brzy otupěna tím, jak je neustále hnána od jednoho slova k druhému, aniž by bylo zřejmé proč.

Pokud jde o tvaroslovnou normu spisovné češtiny, nečiní její dodržování moderátorům pořadu ani ostatním redaktorům vystupujícím v reportážních vstupech problém, a to ani v rozhovorech s hosty, kteří sami spisovně nemluví. Výjimku jsme zaznamenali v případě JS, který v jednom rozhovoru s hostem přešel do obecné češtiny: *Je to takovej ten případ příběhu*. Z drobných nedostatků ve spisovném tvarosloví jsme zaznamenali ještě hyperkorektní tvary *před dvěmi* místo „před dvěma“ a *pravomoce* místo „pravomoci“. Nápadná je důslednost v užívání podoby *taky* všemi moderátory i reportéry, jde sice o tvar spisovný, ale stylově nižší než „také“, a v kontrastu se spíše vyšším stylem prezentovaných textů působí někdy nenáležitě. Ze stejných důvodů není nejvhodnější užívání dlouhých, adjektivizovaných tvarů přičestí v opisném pasivu: *byl totálně nasazený* místo „byl totálně nasazen“, *bylo inspirované* místo „bylo inspirováno“ (obojí v reportážních vstupech).

Zaznamenali jsme také některé nedostatky syntaktické, resp. slovosledné, které mění nebo přinejmenším zatemňují smysl sdělení: *obrazy autorů propracovaných do těch nejmenších detailů* (JS) místo „obrazy autorů propracované do těch nejmenších detailů“; *do finále se letos dostali i nečekaní adepti a to kvůli svému věku* (KB). Druhé z citovaných výpovědí lze rozumět tak, že nečekaní adepti se do finále dostali kvůli svému věku, ve skutečnosti se tam ale dostali přes svůj věk, a proto byl jejich postup nečekaný. Syntaktická chyba se objevuje také na webových stránkách pořadu, v anotaci jednoho z vydání (20. 6.) čteme *Zničené památky islámským státem* místo „Památky zničené islámským státem“.

S výše zmíněným nadbytečným zdůrazňováním až skandováním souvisí i specifický způsob syntaktické výstavby promluvy, totiž její parcelace do několika nevětných výpovědí a dynamické zdůraznění alespoň jednoho slova v každé z výpovědí: *Sedmikrásky nebo Všichni dobří rodáci KLESNUTÍ HLASEM dílo kameramana Jaroslava Kučery KLESNUTÍ HLASEM na výstavě*. Toto spojení syntaktického a intonačního členění vytváří dojem až jakéhosi pouťového vyvolávání, výsledným dojmem je prezentace kulturních témat jako něčeho senzačního, bulvárního. Motivem je možná upoutat pozornost diváků, kteří se o kulturu příliš nezajímají, je ale pravděpodobnější, že tímto způsobem budou spíše odrazeni ti, kteří zájem o kulturu již mají.

Snaha vyjít vstříc „laickému“ publiku se projevuje i v tematické výstavbě textů, např. ve způsobu, jímž moderátorka uvedla reportáž o výstavě prací Vladimíra Boudníka: *Vladimír Boudník, umělec, který se do historie výtvarné scény dostal i díky přátelství s Bohumilem Hrabalem* (KK). Kdybychom toto tvrzení vzali doslovně, nebylo by pro Vladimíra Boudníka zrovna pochvalou: předpokládá se, že se umělec ve svém oboru prosadí kvalitou, originalitou

atd. své tvorby, a ne přátelstvím s někým slavným, kdo se navíc proslavil v jiném oboru. Díky Bohumilu Hrabalovi se Vladimír Boudník nedostal do historie výtvarné scény, ale do povědomí širší veřejnosti. Moderátorka zjevně vycházela z předpokladu, že jméno výtvarníka samo o sobě většině diváků nic neřekne, a proto užila jako oslí můstek stereotypní spojení Hrabal – Boudník, které ale o významu a podstatě Boudníkovy tvorby neříká vůbec nic.

Poslední poznámka se týká překladu cizojazyčné promluvy v titulcích. V reportáži o výstavě Damiana Hirsta v Benátkách se v titulcích jako překlad Hirstovy promluvy objevil tento text: *Lod' se potopila před deseti lety. My jsme našli vrak a použili poklady pro tuto výstavu.* Toto tvrzení ale nedává příliš smysl v kontextu celého „příběhu“ výstavy, podle nějž měl poklady v lodi shromáždit uprchlý otrok v době starověkého Říma. Zaposloucháme-li se do Hirstovy řeči, slyšíme, že řekl asi toto: ... *and the ship sank. Ten years ago, (.) we found the wreck...* Absence pauzy za *sank* a naopak její existence za *ago* patrně vedla předkladatele k výše uvedenému překladu, z celého příběhu je ale zřejmé, že před deseti lety se daná loď nepotopila, nýbrž měl být nalezen její vrak.

Shrnuto: Pořad Události v kultuře je ambiciózní ve své snaze podat reprezentativní přehled o dění v kultuře doma i ve světě, má široký záběr, pokud jde o žánry, kulturnost obsahu však někdy sráží nižší úroveň formy. Především by se moderátoři pořadu měli vyvarovat nadměrného užívání dynamického zdůraznění, které dodává prezentovanému obsahu nevhodný přídech čehosi senzačního.

Události v regionech

Zpravodajský pořad Události v regionech vysílal ve sledovaném období každý všední den program ČT 1, a to paralelně ve třech vydáních, brněnském, pražském a ostravském, která připravovala krajská studia ČT. V našem hodnocení se budeme zabývat projevem jeho moderátorů.

V moderování každého vydání se střídají dva moderátoři, každý z nich provází pořadem diváky sám, uvádí jednotlivé reportáže i jejich bloky, v některých případech k nim čte také komentář, často vede během jednoho vydání i několik živých rozhovorů. Projev moderátorek a moderátorů všech vydání pořadu považujeme obecně za přiměřený a profesionální. Všichni bez problémů užívají prostředky spisovné češtiny, a to jen s minimálními odchylkami. (Opakovaně jsme zaznamenali například tzv. moravskou asimilaci v brněnském a ostravském vydání, při níž vzájemné přizpůsobení znělosti sousedních hlásek spouštějí i hlásky, které v jiných regionech asimilaci nevyvolávají,

například *j*, takže *jinak jim* je vysloveno jako *jinag jim*. Tento jev není považován za spisovný, zároveň je ale velmi obtížné jej vědomě kontrolovat.)

Zmíníme se také o několika jevech, které u jednotlivých moderátorů považujeme za problematické. Uvedené výtky však mají spíše dílčí charakter, protože se týkají jevů, které zásadně neovlivňují srozumitelnost promluv a jejich kultivovanost.

V moderování brněnského vydání se střídaly Zuzana Petřů (ZP) a Ivana Šmelová (IŠ). Projev IŠ charakterizuje relativně časté nedodržování samohláskového délky (*nadraží a viaduktu*) a někdy také nelogické užívání větných důrazů. Například v promluvě *lidé si pořád stěžují na provizorní dolní nádraží v Brně, za tři dny výluky se skoro nic nezměnilo* byla zdůrazněna hned tři slova *dolní*, *Brně* a *výluky*. Ani v jednom v případě však nešlo o slova podstatná pro obsah sdělení, tomu by odpovídalo spíše zdůraznění slova *pořád*. V projevu ZP jsme zaznamenali zvýšený výskyt jazykových prostředků běžných v každodenním vyjadřování (například koncovka v *Američani* nebo příslovce *pořádně* ve smyslu *náležitě* v promluvě *v zemi pořádně nefunguje sociální systém*). V oficiálních promluvách, tedy například ve zpravodajství, jde o prostředky spíše rušivé.

Pražské vydání pořadu moderovali Veronika Kabátová (VK) a Bohumil Klepetko (BK). V projevu VK jsme zaznamenali případy delších promluv, v nichž nebyly náležitě vyjádřeny významové vztahy jednotlivých větných celků. Například promluvu z úvodu reportáže o zpřístupnění chráněné oblasti Brdy (interpunkci uvádíme na základě zvukového členění promluvy): *dosud ji ale pyrotechnici vyčistili asi jen ze tří čtvrtin, v květnu tam našli přes 250 kusů vybuchlé munice, vyznačená je ale zatím jen stovka tras, pro cyklisty ještě méně*. Spojka *ale* v poslední větě promluvy implikuje rozpor mezi obsahem dvou větných celků, ten však neexistuje: větné celky uvádějí různé důvody, proč není oblast na zpřístupnění veřejnosti připravena, a měly by proto být spojeny způsobem vyjadřujícím slučovací, případně stupňovací poměr (například příslovcem *navíc*). Projev BK je charakteristický velice vysokým tempem, které sebou přináší dva opakující se problémy. Jedním je nedodržování samohláskové délky (*hospodach a pivnicích, pražska firma*). Druhým jsou rušivě působící prudké nádechy, které provází činnost hlasivek, takže BK jako by současně s některými nádechy vyslovoval slabiku *há*: *počkejte si há o jakého ptáka jde*.

Ostravské vydání pořadu moderovali Iva Kubánková (IK) a Tomáš Vzorek (TV). Také u TV jsme zaznamenali poněkud vyšší tempo, v jehož důsledku někdy docházelo k vypouštění hlásek (*nějaká* jako *ňáká*, *vědců* jako *věců*). TV doporučujeme zvážit také přiměřenost posezu s předloktím jedné paže opřeným o desku stolu a ramenem vychýleným

nad opřenou paži, který jsme zaznamenali zejména při vedení rozhovorů s hosty prostřednictvím telefonu nebo videopřenosu. Zejména při čelním pohledu kamery tento posez navozuje dojem důvěrné rozhovoru nebo náklonu posluchače, který špatně slyší, celkově nepůsobí příliš profesionálně. U IK jsme opakovaně zaznamenali výslovnost zkratky ČSSD jako *čéesezdé* (v níž přizpůsobení znělosti hlásky *s* sousednímu *d*, jejímž výsledkem je kombinace *zd*, narušuje vztah zkratky k nezkrácené verzi označení, náležitá výslovnost by byla *čé ?es ?es dé* (symbolem ? značíme ráz). Zvýšenou pozornost doporučujeme v případě IK věnovat také výrazu tváře a tónu hlasu při pronášení promluv, které se týkají například toho, že někomu nastala újma. IK promlouvá většinou s výrazným úsměvem, v případě promluv jako *zastupitelstvo nemohlo schvalovat změny půl roku* však může takový výraz působit až ironicky.

Závěrem můžeme říci, že projev moderátorů pořadu Události v regionech je na dobré úrovni, doporučujeme však vzít v úvahu výše napsané (dodržování samohláskové délky a přiměřeného tempa).